

Kütüphane ve Bilgi Merkezleri Platform Bülteni

Temmuz - Eylül 2018 | Sayı 3

 **TARİH EDEBİYAT SANAT KÜTÜPHANESİ
ve KÜLTÜR MERKEZİ (TESAK) S:4**

 **BAHÇELİEVLER BELEDİYESİ
BİLGİ EVLERİ S:12**

 **ÂMİN ALAYI: EĞİTİME
İLK ADIM MERASİMİ S:8**

Editörden...

Merhabalar,

Marmara Belediyeler Birliği Kütüphane ve Bilgi Merkezleri Platformu'nun geçtiğimiz Mayıs ayında gerçekleştirdiği "İdeal Kütüphane Standartları: Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı çalıştayın raporlaştırma çalışmalarında sona gelindiğine dair müjdeyle başlamak isteriz. Sizlerin de desteğiyle platform, seminer, eğitim, çalıştay ve bülten çalışmalarımıza devam etmek arzusundayız. Bir taraftan da yaptığımız etkinliklerde gerçekten çok istekli, bölüme-mesleğe kendini adanmış kütüphaneci, kütüphane çalışanı, öğrenci arkadaşla karşılaşıyoruz. Yeni işbirliklerinin çalışmalarımızı daha iyi noktaya getireceğini düşünüyoruz. Bu vesileyle bu zamana kadar projeleri üretme ve uygulama aşamasında desteğini esirgemeyen herkese çok teşekkür ediyoruz.

Kütüphane ve Bilgi Merkezleri Platform Bülteninin üçüncü sayısı ile karşınızdayız. Bu sayımızda çeşitli kütüphane tanıtımlarının yanı sıra iki makale de yer almaktadır. Yazılarıyla desteğini esirgemeyen paydaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Bülten ile ilgili eleştiri, öneri ve bir sonraki bültende yayınlamak istediğiniz yazılarınızı, sefa.sahin@marmara.gov.tr adresine göndermenizi istirham ediyoruz.

Keyifli okumalar dileriz.

Sefa Şahin
MBB Yazı İşleri Müdürü

KÜNYE

Genel Yayın Yönetmeni | M. Cemil Arslan

Editör | Sefa Şahin

Sayı | 3, 2018

Bu sayıda...

- » **I-TARİH EDEBİYAT SANAT KÜTÜPHANESİ ve KÜLTÜR MERKEZİ (TESAK)**
Helin İLCEK
- » **II-ÂMİN ALAYI: EĞİTİME İLK ADIM MERASİMİ**
Ayşe KASAP
- » **III-BAHÇELİEVLER BELEDİYESİ İSTANBUL KİTAPLARI KÜTÜPHANESİ SESLİ KİTAPLIK**
İlknur SEVGİN | Bayram AYDIN
- » **IV-BAHÇELİEVLER BELEDİYESİ BİLGİ EVLERİ**
İlknur SEVGİN | Bayram AYDIN
- » **V-KÜTÜPHANE DENİNCE**
Mustafa ÇALIK
- » **VI-ÇOCUK KÜTÜPHANELERİNDE HİZMET ÇEŞİTLİLİĞİ**
Büşra KİPER

TARİH EDEBİYAT SANAT KÜTÜPHANESİ ve KÜLTÜR MERKEZİ (TESAK)

Tarih Edebiyat Sanat Kütüphanesi, Kadıköy'ün en işlek alanlarından Rıhtım Caddesi'nde, Kadıköy hafızasının önemli bir parçası olan tarihi Şehremaneti binasında kullanıcılarına hizmet vermektedir.

BİNA TARİHÇESİ

TESAK binası, İstanbul Belediyesi Kadıköy Şubesi olarak 1913'te dönemin İstanbul Belediye Başkanı Dr. Cemil Topuzlu ve o zamanki İstanbul Belediye İdaresi modeline göre Kadıköy Şubesi Başkanı olan Celal Esad Arseven tarafından, "Kumluk" olarak adlandırılan mevkide inşa edildi. Dönemin geleneksel mimari üslubunda tasarlanan ve Birinci Milli Mimarlık Üslubu'nda yapılmış önemli eserler arasında yer alan binanın mimarı İstanbul'da birçok yapısı bulunan Giulio Mongeri'nin yardımcılarından İstanbullu mimar Yervant Terziyan'dır. Bina, belediye ve bir süre de kaymakamlık hizmetleri için kullanılmış, 1995'te Kültür Varlıkları ve Anıtlar Kurulu'nun onayladığı restorasyon projesine uygun şekilde onarılmıştır. Kadıköy Belediyesi'nin

Hasanpaşa'daki ana binaya taşınmasının ardından, yeniden restore edilerek 2014'te Tarih Edebiyat Sanat Kütüphanesi olarak kamu hizmetine açılmıştır. Celal Esad Arseven'in ressam Avni Lifij'e ısmarladığı "Belediye Faaliyeti" tablosunun bir reproduksiyonu ile 2016 yılında ressam ve heykeltıraş Bihrat Mavitan'ın yaptığı, ön bahçede yer alan bir Celal Esad Arseven heykeli, Kadıköy tarihinin ve hafızasının yüz yıldan fazladır önemli bir parçası olan TESAK binasını zenginleştirmektedir.

KÜTÜPHANE VE KOLEKSİYON

2014 Mart ayında Kadıköy Belediyesi'nin ilk araştırma kütüphanesi olarak faaliyete başlayan TESAK, koleksiyonunu tarih, edebiyat, sanat ve sosyal bilimler alanlarında geliştirmeye devam etmektedir. Bünyesinde bulunan çeşitli dillerde yaklaşık 60.000 kitap, yaklaşık 15.000 süreli yayın; 1.500 CD ve 6.000 adede yakın kitaptan oluşan "İmzalı Kitap Koleksiyonu"yla TESAK, Türkiye'de bu alanda büyük ve önemli bir özel koleksiyona sahiptir.

Zemin katı süreli yayınlara ayrılan kütüphanenin birinci ve ikinci katlarında, biri konferans ve biri gazete okuma salonu işlevi de görmek üzere 7 salon bulunmaktadır.

*Prof. Dr. Mete Tunçay Koleksiyonu (Konferans salonu + Ders çalışma salonu)

*Dr. Nilüfer Gürsoy Koleksiyonu (Araştırma salonu)

*Prof. Dr. Sencer Divitçioğlu Koleksiyonu – Dr. Müfid Ekdal Koleksiyonu (Gazete okuma salonu)

*Genel Koleksiyon (Ders çalışma salonu)

*Edebiyat Koleksiyonu (Araştırma salonu)

*Demir Özlü Koleksiyonu – Melih Cevdet Anday Koleksiyonu (Ders çalışma salonu)

*Memet Fuat Koleksiyonu – Ahmet Oktay Koleksiyonu – Özdemir İnce Koleksiyonu – Ferit Edgü Koleksiyonu (Ders çalışma salonu)

Süreli Yayın Bölümü'nün katalog çalışmaları alfabetik olarak ilerlemekte olup ve sadece yarısı kadar olan 739 farklı süreli yayına ve 13.279 adet sayıya "içindekiler" bilgileri ile beraber katalog taramadan erişilebilmektedir.

TESAK'ı zenginleştiren bir diğer bölüm ise özel arşivleridir. Fiziksel düzenleme çalışmaları devam eden Nuri Halil Poyraz Müzik Arşivi (Osmanlıca), Doç. Dr. Orhan Koloğlu ve Dr. Nilüfer Gürsoy özel arşivi ise tanımlama ve dijitalleştirme sonrası kullanıcılarına açılacaktır.

TESAK, katalog tarama aracılığıyla erişilebilecek yaklaşık 500

Kişisel bir müze denemesi – Nuri

adet nadir esere ve 19 ayrı Osmanlıca mizah dergisi ile de yaklaşık 300 adet nadir süreli yayına sahiptir. Bu nadir eser ve yayınların içerik çalışmaları hâlen devam etmektedir. Aynı zamanda kütüphane, tarihçi Burak Çetintaş tarafından hazırlanmakta olan 3 ciltlik Kadıköy Tarihi kitabı için temel oluşturan, Kadıköy konulu 300e yakın efemeraya da sahiptir. Bunun yanı sıra, bağışlardan gelen özel malzemeler ve daktilolar da TESAK'ı içerik çeşitliliği bakımından zenginleştirmektedir.

KÜLTÜR MERKEZİ

Zengin koleksiyonlu bir araştırma kütüphanesi olmasının yanı sıra TESAK, sanat, tarih, arkeoloji, felsefe, edebiyat, kütüphanecilik vs. alanlarda bilimsel toplantı, konferans, sempozyum, seminer ve sergiler gibi kültürel etkinlikleriyle de başta Kadıköy olmak üzere tüm kente hizmet eden bir kültür merkezidir. Prof. Dr. İlber Ortaylı ve Dr. Murat Katoğlu'nun koordinasyonu ile etkinlik planlaması için Cahit Kayra, Eray Canberk, Turgut Çeviker, Burak Çetintaş ve Gonca Dardeniz gibi isimlerden de danışmanlık desteği almaktadır. TESAK'ta gerçekleştirilen sempozyum ve konferanslar ayrıca 2018 itibarıyla Kadıköy Belediyesi Kültür Yayınları (KBKY) tarafından kitaplaştırılarak satışa çıkmaktadır. İlk olarak Tarihöncesi Dönemden Ortaçağ'a Kadıköy Arkeolojisi ve ardından Ankara Sanat Tiyatrosu 50+1. Yıl Sempozyumu kitapları KBKY tarafından basılmıştır.

TESAK kurulduğu günden beri, İonna Kuçuradi'den Prof. Dr. İlber Ortaylı'ya, Prof. Dr. Cevat Çapan'dan Enis Batır'a, Ferit Edgü'den İdil Biret'e, Doğan Hızlan'dan Rutkay Aziz'e kadar oldukça değerli ve ülkenin önde gelen isimlerini ağırlamıştır.

TESAK tarafından organize edilen, "TESAK Çarşamba Akşamüstü Felsefe Söyleşileri", "TESAK Perşembe Edebiyat Konuşmaları" ve "Cumartesi Söyleşileri" olarak klasikleşen haftalık söyleşiler oldukça ilgi görmektedir.

Nuri Halil Poyraz – Müzik Arşivi

TESAK'ta gerçekleştirilen bazı önemli etkinlikler:

- * Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri Töreni (her yıl)
- * Tarihöncesi Dönemden Ortaçağ'a Kadıköy Arkeolojisi Sempozyumu
- * Ankara Sanat Tiyatrosu 50+1.Yıl Sempozyumu
- * Prof. Dr. İlber Ortaylı İle "1917 Rus Devrimi'nin 100. Yılı - I ve II" Söyleşisi
- * Beral Madra ile "Türkiye'de Postmodern ve İlişkisel Estetik" Söyleşisi
- * Haluk Oral İle "Çanakkale Savaşı; Unutulanlar, Hatırlananlar..." Söyleşisi
- * Burçak Evren'le Söyleşi: Kasaba Fotoğrafçılarının Estetiği: 6'x9'luk Siyah-Beyaz Fotoğrafların Öyküsü
- * Ekrem Işın İle Söyleşi "Ahmet Hamdi Tanpınar: Bir Enkaz Toplayıcısı"
- * Prof. Dr. Afife Batur'la "Kadıköy Örnekleri Üzerinden İstanbul Sıraevleri" Söyleşisi
- * Prof. Dr. Bülent Vardar İle "Kaybedenlerin Sözcüsü: Ömer Lütfi Akad" Söyleşisi
- * Ayaklı Ansiklopediler: Sahaflar (Emin Nedret İşli, İ. Lütfi Seymen, Lütfi Bayer)
- * Cemal Ünlü ile "1950'lerin Müzikleri" Söyleşisi ve Taş Plak Dinletisi

TESAK, aynı zamanda butik ve tematik sergiler de hazırlamaktadır. "Kadıköy Efemerası" sergisi, "Kişisel bir müze denemesi: Ferda Çağlayan Koleksiyonu" sergisi ve 12 Mayıs - 30 Mayıs 2018 tarihleri arasında devam edecek olan "Ėsar-ı Atika'dan 100 Yıl Sonra: Aziz Ogan" sergisi TESAK'ın ilgi gören sergileri arasında sayılabilmektedir.

KÜTÜPHANEYE BAĞIŞ YAPAN KİŞİ VE KURUMLAR

200'ü aşkın ayrı kişi ve kurumun çok değerli bağışlarıyla kurulan TESAK'ın ilk bağışını eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kızı Dr. Nilüfer Gürsoy, 20.000 civarı kitap-dergi ve 1.500 kadar CD ile yapmıştır. Eski Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün ailesi, emekli büyükelçilerden Hamit Batu, Ömer Ersun, Veysel Versan; edebiyatçılar Ahmet Oktay, Cevat Çapan, Demir Özlü, Eray Canberk, Ferit Edgü, Leylâ Erbil, Melih Cevdet Anday, Memet Fuat, Özdemir İnce, Ahmet Kutsi Tecer'in kızı Leyla Tecer, Fakir Baykurt'un kızı Işık Baykurt, Haldun Taner'in eşi Demet Taner; Dr. Müfid Ekdal, yazar ve eski Enerji Bakanı Cahit Kayra; akademisyenlerden Prof. Dr. Ayda Arel, Prof. Dr. Mete Tunçay, Prof. Dr. Sencer Divitçioğlu, Prof. Dr. Yıldız Demirez, diğer önde gelen bağışçılardır. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İş Bankası Yayınları, Yapı Kredi Yayınları, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Kültür Bakanlığı gibi kurumlar da TESAK koleksiyonunun zenginleşmesine çok değerli bağışlarıyla katkıda bulunmuşlardır.

Katalog çalışmaları devam etmekte olan Prof. Dr. Cahit Tanyol bağışı ve özel arşivi ise Nisan 2018 itibarıyla TESAK'a kazandırılan son koleksiyonlardır.

ÜYELİK VE ÖDÜNC SİSTEMİ

Günlük 250-300 kişiye hizmet vermekte olan TESAK'ta henüz üyelik ve ödünç sistemi bulunmamaktadır. Kullanıcılar, günlük kullanım için kayıt yaptırmaktadırlar. Kütüphane içerisinde ders çalışma (4 adet) ve araştırma salonu (2 adet) olarak ayrılan bölümleri kullanım amaçlarına göre numaralandırılmış masaları saat belirterek rezerve etmektedirler.

ÇALIŞMA GÜN VE SAATLERİ

Salı-Pazar saat: 09:00 - 21:00

Pazartesi, resmi tatil ve bayram günlerinde kapalıdır.

İLETİŞİM

Adres: Caferağa Mah. Rıhtım Cad. No:2/3 Eski Başkanlık Binası
(Beşiktaş İskelesi Karşısı) Kadıköy

Tel: (0216) 337 86 54-55

Faks: (0216) 414 50 62

E-posta: info@kbtesak.org

kbtesak@gmail.com

WEB adresi: <http://kultursanat.kadikoy.bel.tr/tr/kultur-merkezleri/tarih-edebiyat-ve-sanat-kutuphanesi>

Katalog tarama linki: <http://katalog.kadikoy.bel.tr/>

(Linkte, belediyenin diğer kütüphanelerine de erişmek mümkün.)

ÂMİN ALAYI: EĞİTİME İLK ADIM MERASİMİ

Okumanın değeri, okuma kültürünün yerleşmesi, bilginin istikameti, çocukların yetiştirilmesi, eğitimin önemi, ailenin, mahallenin ve bir bütün olarak Osmanlı'nın eğitime bakış açısını anlama açısından anlamlı ve etkin bir tören olarak karşımıza çıkan “*Amin Alayı*” Osmanlı sosyal hayatında görkemli bir tören, gelenek olarak yerini almıştır.

Osmanlı medeniyet tarihini incelediğimizde Devlet-i Aliyye’de gerek saray gerekse halk tarafından tertiplenen birçok merasime şahit olmaktadır. Kaybolan kültür değerlerimizden olan merasimler; Kılıç Alayı, Surre Alayı, Muayede Alayı, Valide Alayı, ...gibi merasimlerden oluşurdu.

İşte bunlardan biri de “*Âmin Alayı*” Osmanlıda çocukların dört yaş, dört ay, dört gün âdetine uyarak, okul hayatına başlangıçlarında düzenlenen; ilk defa ne zaman ve nasıl başladığı kesin olarak bilinmeyen bu törene¹ “Bed’-i Besmele” yani “Besmele’ye başlamak” da denirdi.

Resmî belgelerde ‘Sıbyan Mektebi’ olarak anılan ancak “mahalle mektebi” ya da genellikle taş’tan yapıldıkları için “taş mektebi” olarak da adlandırılan okullara gönderilen çocuklara Kur’an okuma, yazı yazma, namaz kılma ve ilmihal bilgileri gibi dini bilgiler öğretilirdi.

Bugün ilkokullardaki “okuma bayramı” törenlerini andıran bu merasim hazırlıkları: Bir çocuğun mektebe başlaması, aile hatta

mahalle için mühim bir hâdise kabul edilirdi. Evde hazırlıklar günler hatta aylar öncesinden başlar, çocuğa yeni elbiseler alınırdı. Çocuğun mektepte üzerine oturacağı yumuşak ve güzel bir minder doldurulur; imkânı olan aileler, mor kadife üzerine sarı sırma kılâptan işlemeli, kâr-ı kadim bir cüz kesesini, çocuğun sağ omzundan sola doğru çapraz asmak için hazırlardı. Çocuk için bir Elifba cüzü temin edilirdi. Bunların sarı soluk kâğıtlara basılmış olanları bulunduğu gibi, çocuğu okumaya özendirmek için altın yaldızlı basılanları da olurdu.

Osmanlı döneminde okula yeni başlayan çocuklar için düzenlenen bu tören, Cumhuriyetin ilk yıllarında da devam eder. Aile okula başlayan çocuğu bu törenden bir gün önce de Eyüp Sultan’a götürürdü. Genellikle kandil, pazartesi ya da Perşembe günleri düzenlenen törende adete uygun olarak okula başlayacak çocuğun ailesi bir gün önceden mektebin hocasına haber gönderir, hoca da merasim günü çocukları sıraya dizer, öndekiler yüksek sesle ve koro halinde ilahiler okuyarak, arkadaşilerde beyit aralarında “Amin” diyerek bağırarak neşe içinde çocuğun evine gelirler, hoca dua eder ve kafilenin önünde iki kişi atlastan yastık üzerinde cüz kesesi ile elifbayı, arkasındaki, çocuğun mektepte oturacağı minderle okurken üzerine cüzünü koyacağı rahleyi taşır; sonra okula başlayacak çocuk (midilli üzerinde), mektebin hocası, ilahiciler ve aminciler yürürler.

1 Mustafa Öcal, “Âmin Alayı”, TDV İslam Ansiklopedisi, c. 3, s. 63.

Çocuğun ailesi ile davetliler ve halk kafilenin arkasından giderdi. Mahallenin sokaklarında bu şekilde bir müddet dolaşarak çocuk mektebe getirilir. Yine usulüne uygun olarak hocasından ilk dersini aldıktan sonra onun ve davetlilerinin elini öper, talebelerden biri “aşr-ı şerif” okur ve hocanın yaptığı dua biter. İlk derste çocuğa Elifba cüzünün en başındaki dua kısmı ile birkaç harf (genellikle sadece elif harfi) okutulurdu.

Sonra; “Aferin, bugünkü dersimiz bu kadar!” derdi. Daha sonra, “Yarabbi ilmimi, aklımı ve anlayışımı artır.” mânâsına gelen “Rabbi zidni aklen ve ilmen ve fehmen” veya “Rabbi Yessir...” duası çocuğa tekrar ettirilirdi.

Tören sonunda çocuğun ailesince hazırlanan yemekler yenilir, hocaya, kalfaya, ilahi okuyan ve âmin alayına katılan bütün çocuklara harçlıklar dağıtılırdı.

Bazı aileler, çocuklarının okula başladığı ilk günün akşamı, evde Mevlid okuturdu. Meselâ; Zekâi Dede’nin torunu Mehmed Münir’in okula başlaması münasebetiyle, zamanın meşhur mutasavvıf ve mûsikîşinaslarının katıldığı muhteşem bir âmin alayı düzenlenmiş, bu törende Zekâi Dede’nin yeni bestelemiş olduğu, sözleri Yunus Emre’ye ait, “Allah emrin tutalım rahmetine batalım” Uşşâk-düyek ilâhisi ile, “Yâ İlâhi Sana geldik bizi mahzûn eyleme” Hisâr-bûselik ilâhisi okunmuştur. O gece Zekâi Dede’nin evinde “Tevşihli Mevlid-i Şerif” merâsimi de tertiplenmiş, kendisinin bestelemiş olduğu Tevşih ve ilâhiler okunmuştur.²

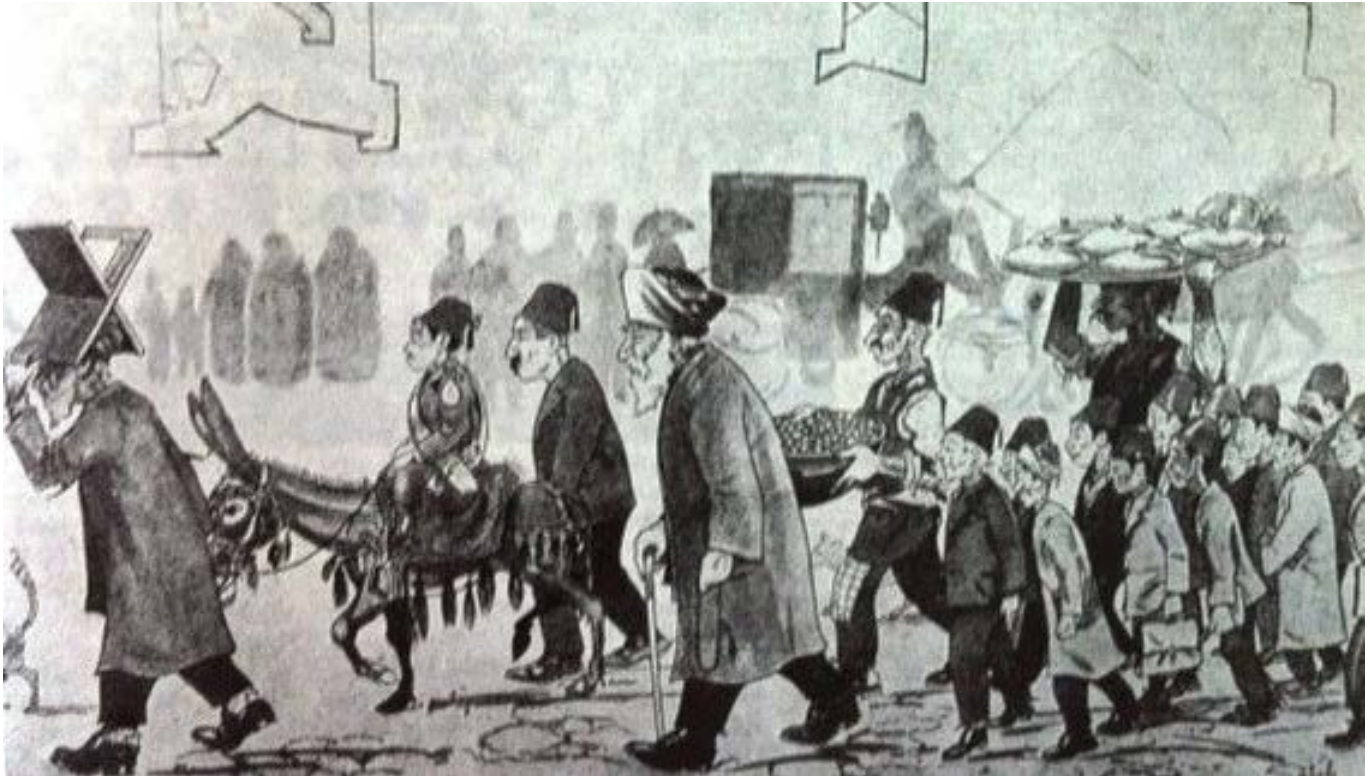
Görüldüğü gibi aileler tarafından hazırlıkları günler hatta aylar

öncesinden başlayan bu merasimle birlikte çocuk aile içinde olduğu gibi cemiyette de yeni bir statü kazanıyor ve hayatın yeni bir safhasına geçişinin de tescilini almış oluyor. Türk İslam terbiye anlayışında mektebe, eğitime ve çocuğa verilen önemi ve değeri göstermektedir.

Çevirisini Türkis Noyan’ın yaptığı 2 ciltlik Stephan Gerlach’ın Türkiye Günlükleri kitabında ise seyyah İstanbul’da gündelik hayatı anlatırken bunların içerisinde rastgeldiği Amin Alayı töreninden bahsetmektedir. Gerlach, bu törenin ilk başlangıç safhasını değil de, sonraki aşamasına tanıklık ettiği ortaya çıkmaktadır. Bu da bize Amin Alayı’nın sadece okula başlarken hazırlanan bir tören olmadığını, sonrasının da olduğunu göstermektedir. Çocuk cüz’ü bitirip, kuran okumaya başlayınca ve ilk hatmini de gerçekleştirdince bunun duyurulması ve kutlanması için de tekrar Âmin Alayı tertip edilmektedir.

“Pazar yerleri, çarşıları, esir pazarı, içinde pek çok kıymetli eşyanın bulunduğu bedesten, sayısız camii ve kiliseleri, mezarlıkları, cenaze alayları, muharrem-aşure-nevruz kutlamaları, hıdırellez, Amin Alayı, evlilik-sünnet düğünleri bu büyük şehrin görünen, dolaşılabilir ve günlük hayatında her gün yaşanan olaylardır.”

“Bugün yeni gelen elçi beni sofrasına davet ettiğinde Türk öğrencilerinin sokaklardan geçerek sadaka (bahşiş, hediye) topladıklarını duyduk. Türklerde şöyle bir gelenek var. Öğrencilerden biri Kuran’ı sonuna kadar okuyup bitirince, kitabı, okulda kullandığı küçük rahlesine koyarak üzerine kırmızı bir örtü

2 Yavuz Demirtaş, XX. Yüzyıl Osmanlı Sosyal Hayatında Dini Musiki, İlahiyat Fakültesi Dergisi, 13/2, 2008, s.363.

“Hüseyin Rifat bey’in Âmin Alayı Tablosu”

yayar ve başına yerleştirir, birisi önden yürütür, diğerleri onu izlerler, aralarında biri şarkı (ilahi) söyleyerek sadaka (bahşiş, hediye) verilmesini ister ve sadaka verenler için hayır dua eder. Diğerleri de onun sözlerine “Amin” diyerek katılırlar.”³

Öğrencilerin hatim indirmelerinde de bir tören yapıldı. Öğrencinin ailesi ziyafet hazırlar hocaya hediyeler verirdi. Mahalle mektebini bitirenler kabiliyetli iseler medreseye giderlerdi; yeteneği veya durumu uygun olmayan da bir sanat öğrenirdi.

Mektebin bütün masrafları mahalle halkı tarafından karşılanırdı. Okulda çocuğu olan aile, mektebin hocasına gücüne göre para veya kumaş, koyun, yiyecek, ayakkabı gibi şeyler verirlerdi. Ayrıca okulun ısınma ve diğer giderlerini de aileler karşılardı... Mahalle mekteplerinin bir kısmı da padişahlar, üst kademe devlet yöneticileri ve hayır sahipleri tarafından, cami, medrese, imaret ve çeşmelerden oluşan komplekslerin içinde yer alırlardı. Bir vakıf olarak örgütlenen bu komplekslerde, fakir öğrencilerin yemek, harçlık ve giysileri de temin edilirdi.

Âmin Alaylarının önemli bir pedagojik değer taşıdığı ve bilhassa çocuklarda büyük bir okuma arzusu uyandırdığı muhakkaktır. Yapılan işin önemini ve gururunu çocuk yaşta hissedilmesi sağlıyor. Mahalle ile birlikte yıl sonralında yapılan piknikler, baharın birlikte karşılanması gibi toplumsal olayları da barındırmaktadır.

Osmanlı’da çocukların okul kaygıları renkli bir merasim olan Âmin Alayı’yla gideriliyordu. Şenlik havası içinde okula başlanırdı.⁴ Çocukları okula ısındırılmak için yapıla Âmin Alayı ya da Bed’-i Besmele törenleri yıllardır uygulanan bir geleneğin penceresinden ailenin çocuklarının eğitime nasıl önem verdiklerinin somut bir kanıtıdır. Bu halk geleneğinin amacı,

çocukları okumaya heveslendirmek, aileleri, kendi çocuklarını okula göndermeye teşvik etmektir.

Kültür zenginliklerimizden biri olan ‘Âmin Alayı’ merasiminin, mektep eğitimine başlayan çocukların okul korkusunu giderme, çocuklara okuma isteğini aşılama ve çocukları arkadaşlarıyla kaynaştırma gibi önemli pedagojik faydaları bulunmaktadır.

Diğer taraftan bu merasimler sayesinde, çocukların okuma, anne ve babaların ise, okutma arzusu tetiklenmekte, çocuğa, aile içinde olduğu gibi cemiyette de yeni bir statü kazandırılmaktaydı. Bu törenlere verilen büyük ehemmiyet, İslâmi terbiye anlayışında mektebe ve mektep hocalarına verilen değeri de açıkça ortaya koymaktadır.

Günümüzde M.E.B.’nın ilköğretim okullarına gönderdiği bir genelge ile her ders yılının ilk haftasında yapılmasını istediği uygulamalarla, Âmin Alayları’nda yapılan uygulamalar karşılaştırılabilir ve oryantasyon eğitimi kapsamında yapılan etkinliklerin çeşitlendirilmesinde ve eğitimcilere yeni uygulamalar kazandırılmasında önemli katkısı olacağı kanaatindeyim.

3 Stephan Gerlach, Türkiye Günlükleri: çev. Türkiş Noyan, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2010 s. 35, 719

4 Ali Karaçam, Osmanlı’yı cihan devleti yapan 150 sır s. 130

BAHÇELİEVLER BELEDİYESİ İSTANBUL KİTAPLARI KÜTÜPHANESİ SESLİ KİTAPLIK

İstanbul Kitapları Kütüphanesi olarak görme engelli kullanıcılarımız için Sosyal Sorumluluk Projelerine devam ediyoruz. Öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz görme engelli kullanıcılarımıza ses olmaya devam ediyorlar.

“Sesimiz Aydınlatacaktır Dünyalarınızı “ sloganıyla projeye

destek veren Basın Ekspres Final Okulu öğrencileri ve öğretmenleri Selçuk Yıldırım'ın hazırladığı “Nasreddin Hoca Fıkraları” adlı kitabı seslendirdiler. Bu güzel etkinliğe destek oldukları için Basinyolu Final Okulu Müdürü Bahadır Sümer'e, öğretmenlerimiz Leyla Yılmaz ile Tuğba Kuzu ve öğrencilerine çok teşekkür ediyoruz.

BAHÇELİEVLER BELEDİYESİ BİLGİ EVLERİ

Bahçelievler Belediyesi Bilgi Evleri 2008 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Bilgi toplumu oluşturmak amacıyla kurulmuş olan Bilgi Evleri Bahçelievler genelinde 12 şubesi ile yaklaşık 48 bin kullanıcıya hizmet vermektedir.

Bilgi Evleri, ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin akademik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bilgisayar sınıfı, kütüphane ve atölyeden oluşan Bilgi Evleri öğrencilerin derslerini yaparken ihtiyaçları olabilecek materyalleri öğrencilere ücretsiz olarak sunmaktadır. Kütüphane bölümü ise Türk ve Dünya Klasikleri, tarih, din, bilim ve

danışma kaynaklarından oluşan 48 bin kitap ile hizmet sunmaktadır. Öğrencileri kitabın büyüğü dünyasına ortak etmeyi, araştırmalarını ve ödevlerini yapmalarını, bilgiye hızlı ve doğru şekilde ulaşmalarını sağlamaktadır. Atölye bölümünde ise öğrenciler proje ödevlerini yapabilmekte, sanatsal faaliyetler açısından öğrencileri desteklemekle kalmayıp, sosyal anlamda da yaptığı faaliyetlerle öğrencilerine hizmet sunmaktadır. Şiir yarışmaları, bilgi yarışmaları, voleybol, bowling turnuvaları, tarihi, turistik ve eğlence gezileri düzenleyen Bilgi Evleri, öğrencilerin eğitici ve eğlenceli faaliyetlerde bulunduğu yerlerdir.

KÜTÜPHANE DENİNCE

Benim yaşadığım ilçede bir tek kütüphane vardı. İnternetin, akıllı telefonların adını bile bilmediğimiz yıllar. Çocuklar mahallede saklambaç, körebe, misket oynardı. Liselerde her dönem, ortalamalarımız yükselsin diye dönem ödevi hazırlardık. Edebiyat öğretmenimiz bu yılki ödevimizi kütüphanede hazırlamamızı önermişti. Üç beş arkadaş toplanıp, şehrin biraz dışında kalan iki katlı beton duvarlarla çevrili, kısmen harabe olmuş binanın önünde beklemeye başladık. Görevli gelerek sırayla içeri girebileceğimizi söyledi. Ben öne atıldım çünkü bu taş binanın içindeki kitapları hayli merak ediyordum. Boyası dökülmüş demir sürgüyü çekti yüzünü göremediğim bir el. Şaşırmıştım araştırma yapmak şöyle dursun kitabı veren insanı bile göremiyordum. Uzattığı kağıda ödevin konusunu yazmamı söyledi. Anlaşılan ödevi kendim hazırlama imkânım yoktu. Çaresiz kağıda yazdım konuyu, ‘bir hafta sonra gel fotokopisini al’ dedi. Oysa kitaplara dokunmayı, onlarla konuşmayı hayal etmişim. Görevlinin de yapacak pek bir şeyi yoktu. Kurallar böyleymiş. Bir hafta sonra bu defa yalnız giderek fotokopi edilmiş, bana tamamen yabancı ödevimi aldım. Kütüphaneyle ilk tanışmam böyle kapalı kapılar ardında çok anlam veremediğim bir halde gerçekleşti. Fakat ne o binayı ne de demir sürgünün arkasında bana uzanan eli hiç unutmadım. Hayalimdeki kütüphane bu değildi, rafların arasında gezinmeli, kitapların sayfalarında kaybolmalı kitaplar, ayrı bir dünyaya kapı aralama-lıydı hayatımda.

Yıllar yılları kovaladı. Çalışma hayatına atılmıştım. Gençliğimden kalan kütüphane hatırası beni hasbelkader İBB Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü’ne taşıdı. Yaşadığım ilçede yeni bir kütüphane kuruluyor olması en büyük şansım oldu. Kurum ve yöneticilerimin her türlü desteğini alarak, hep beraber kolları sıvadık. Modern, materyal açısından zengin, toplumun her kesimini kucaklayan, kitaplarla buluşturan bir kütüphanenin ilk aşaması tamamlandı. 2015 yılının güzel bir sonbahar gününde, 18 bin adet kitapla kütüphanenin açılışını yaptık. Şaşılacak derecede bir ilgiyle karıştık. Koridorlarda kitap kuyruğu oluşuyor insanlar kütüphanemize üye olmak için yarışıyor. O an demir sürgünün arkasından aldığım ödev geldi aklıma. Nerede o harabeye dönmüş soğuk bina nerede içinde her türlü imkanı barındıran modern şehir kütüphanesi.

Bilgiye bir tuşla ulaşmanın mümkün olduğu günümüzde gençleri, çocukları kütüphaneye çekmek sürgülü, kapısı betonlarla çevrilmiş binaya çekmekten daha zor. Çünkü teknoloji denen dev öyle boyutlara ulaştı ki her gencin elinde akıllı telefon ve benzer bir sürü aygıt. Buna rağmen kütüphaneye olan ilgi beni fazlasıyla cesaretlendirdi.

Okumak bir yaşam tarzı olmalı, boş vakitlerimizi geçirdiğimiz ya da sıradan bir hobi olmamalı. Hayatın akışı içinde mutlaka yer almalı kitaplar. Zamanı ruhu kütüphanelerde mesken tutar. Geçmiş ve anı birlikte yaşayabildiğin ve bu ışıkla geleceğe yön ve-

rebildiğin yerlerdir. Bundan olsa gerek atalarımız kütüphanelere ayrı bir önem vermiş. Yönettikleri her şehrin kütüphanelerini koruma altına alarak toplumun hafızasını canlı tutmuşlardır.

Türk insanı okumuyor yargısını değiştirmek bizlerin elinde. Kütüphanelerin kapılarını halka sonuna kadar açıp, orada vakit geçirme, araştırma yapma ve kütüphaneleri çocuklar için eğlenceli hale getirerek topluma okuma alışkanlığı kazandırabiliriz.

İBB kütüphaneleri bu anlamda belirli bir standardı yakalamış durumda. Halka ve çocuklara eğlenerek kitap okumayı sevdirmenin güzel örneklerini görmek mümkün. İnsan ömrü çocuklukla başlar, çocukluk ise masalla. Bu yüzden çocukların akıllarına ve kalplerine ulaşmanın en güzel yoludur masal.

İBB kütüphaneleri haftanın bir günü çeşitli aktiviteler eşliğinde çocuklara masal saati düzenlemekte onlara güzel vakit geçirterek kütüphaneye gitme alışkanlığı ve kitap sevgisi aşılamaktadır. Ayrıca yetişkinleri takip ettikleri, okudukları yazarlarla buluşturarak imza ve söyleşi günü düzenlemektedir. Atatürk Kitaplığı ve ona bağlı 22 şubesiyle İBB kütüphaneleri haftanın yedi günü İstanbul halkına kesintisiz hizmet vermektedir. Amaç Türkiye’de kitap okuyanların ve zamanını kütüphanelerde geçiren insan sayısının artmasıdır.

Hayat yolculuğumda uğradığım en güzel duraktı kütüphaneler.

ÇOCUK KÜTÜPHANELERİNDE HİZMET ÇEŞİTLİLİĞİ

GİRİŞ

Öğrenme, insanın dünyaya gelmesiyle başlayıp zamanla evrilir. Sürece dayalı olarak gelişme gösterir. Çocukluk dönemi dediğimiz dönemde ise bir takım yönlendirmelerle gerçekleşir. Gerek aile gerek çocuk bakıcısı gerekse kreş ve bakım evleri bu yönlendirmelerin ayaklarını oluşturur. Öğrenme sürecinde gereken eğitimi alan çocuklar, bu eğitimi alamayan çocuklara göre hayatları boyunca başarılı olmaya daha yakındırlar.

Uzman personelleri olan, bilgi ve beceri kaynakları zengin, yatırımını çocukların öğrenmesine yapan üstelik de diğer eğitim hizmeti kurumları gibi ücret talep etmeyen çocuk kütüphaneleri her düzeyden aileler için bulunmaz bir nimettir.

Bilgiye erişen bir çocuğun özgüveni, okuma-anlama-yorumlama becerisi, daha fazla bilgiye sahip olma isteği daha fazladır.

Özgüveni yüksek olan bir çocuk çevresiyle iletişim kurmak konusunda güçlük çekmez. Çevresiyle iletişimi sırasında öğrendiklerini paylaşır. Çevresinde duyduğu, karşılaştığı bilgileri merak eder ve öğrenme gereksinimi hisseder. Bu da onu daha fazla öğrenmeye, daha fazla okumaya, daha fazla araştırmaya teşvik eder. Her zaman ailesinden doyurucu cevaplar alamayan bir çocuk için çocuk kütüphaneleri onun öğrenme ihtiyacını karşılayıcı niteliktedir.

AMAÇ, YÖNTEM, KAPSAM

Kütüphane kullanımı çocuk yaşta kazanılan bir alışkanlıktır. Çocuk Kütüphanelerinin çocukların ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamaması kütüphane kullanıcısı olma potansiyellerini

olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırmamdaki amacım, yukarıda kısaca bahsettiğim gerekleri ve daha birçoğunu karşılayacak çocuk kütüphanesinin nasıl özelliklere sahip olması gerektiğini, ne tür kullanıcı hizmetleri verilmesi gerektiğini Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi ve İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi örnekleriyle birlikte vermektir.

Çalışmam araştırmaya dayalı olarak geliştirilmiştir. Paylaştığım veriler görüşme, gözlem, araştırma ve belge toplama yöntemleriyle oluşturulmuştur.

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi'nin kütüphanecilik alanından mezun olmayıp oniki yıldır bu mesleğin içerisinde olan 'Şenay Ablası'yla yaklaşık iki saat görüşülmüştür. Üst üste iki gün belli saatlerde kütüphanede bulunularak gelen kullanıcılar ve kütüphane tarafından verilen hizmetler gözlemlenmiştir. Çocuk kütüphanesi hizmetleri hakkında yapılan çalışmalar bulunup incelenmiştir. Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi'nde bulunduğum zamanlarda ise farklı gruptaki kullanıcılarla anket çalışması yapılarak kullanıcı hizmetleri hakkında bilgi toplanmıştır.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi'nde ise yine kütüphanecilik alanından mezun olmayan, kütüphanenin yöneticisi ile görüşülmüştür. Ayrıca kütüphaneye aralıklı günlerde gidilerek gözlem yapılmıştır. Kullanıcılarla anket ve görüşme yapılmıştır.

Çalışmamın örnek incelemeleri olarak Mihrimah Sultan Çocuk

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi

Kütüphanesi ve İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi alınmıştır. Bu bağlamda kaynak olarak Bülent Yılmaz ve Selda Ekici Hocalarının 'IFLA Çocuklar ve Genç Yetişkinler İçin Kütüphaneler Bölümü' çeviri yazıları kullanılmıştır ve ona dayanarak örnek kütüphaneler incelenmiştir.

ÇOCUK KÜTÜPHANESİ VE KULLANICI 'HİZMETLERİ'

Din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin bebek ve küçük çocuklara; 14 yaşına kadar olan okul çocuklarına; ebeveynlerine; çocuk kitabı yazarı, yayıncısı, çizerine; anaokulu, kreş, ilk ve ortaokullarda görev yapan eğitimcilere ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda bilgi hizmeti için ücretsiz kapılarını açan kurumlara çocuk kütüphanesi denir.

Yukarıdaki tanımda geçen gruplar da çocuk kütüphanelerinin kullanıcılarını oluşturmaktadır.

Kullanıcıların yaşam boyu öğrenmesi, okuma ve araştırma alışkanlığını kazanması, bilgi okur-yazarı olabilmesi adına kurumun yürüttüğü faaliyetler ise kullanıcı hizmetlerini oluşturmaktadır.

ÇOCUK KÜTÜPHANESİ HİZMETLERİ İÇİN İLKELER¹ VE ÖRNEK KÜTÜPHANELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi ve İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi'nin değerlendirilmesi IFLA'nın rehberindeki on başlık altında yapılmıştır.

Amaçlar

Her çocuğun hakkı olan:

Bilgi, işlevsel, görsel, dijital ve medya okuryazarlığı; kültürel gelişim; okuma gelişimi; yaşam boyu öğrenme; boş zamanlar için yaratıcı programlara erişimi kolaylaştırmak; çocukların açık erişimli tüm kaynaklara ve ortamlara erişimini sağlamak; çocuklar, ebeveynler ve bakıcılar için çeşitli etkinlikler sunmak; ailelerin toplum içine girişini kolaylaştırmak; çocukları güçlendirmek ve çocukların özgürlüğünü ve güvenliğini savunmak; çocukları kendine güvenen ve yeterli bireyler olmaya teşvik etmek; barışçıl bir dünya için çabalamak. (Yılmaz & Ekici, 2011)²

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi'nin çocuklar ve aileleriyle düzenledikleri etkinlikler, çocuklarla resim çalışmalarının yapıp bunların kütüphane içerisinde sergilenmesi, çocukların kütüphane içerisinde istemedikleri ya da hoşlarına gitmeyen bir olayda kolay bir şekilde rahatsızlıklarını iletebilmeleri gibi fırsatlar amaçlar ilkesiyle paraleldir.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi'nin son yıllardaki kullanıcılarının genelde ders çalışmak, okul ödevi için araştırma yapmak ve kitap ödünç almak için kütüphaneyi kullandıkları bilinmektedir. Bu ihtiyaçlara göre mobilya olarak masa, sandalye sa-

yısının arttırıldığı ve öğrencilerin derslerine yardımcı kaynaklar bulundurulduğu görülmektedir. Bina ve personel yetersizliğinden dolayı çocuklar ve aileleri için etkinlik konusunda herhangi bir çalışmaları bulunmamaktadır. İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi amaçlar ilkesinin karşılığını maalesef tam olarak verememektedir.

Finansman

Çocuklar değerli bir "yatırım"dır.

Halka sunulan materyal ve hizmetlerin niteliğini korumak ve geliştirmek için çocuk kütüphanelerinin bir bütçeye gereksinimi vardır.

Onlar, standart bütçeleri dışında fonlar ile desteklenebilirler. Örneğin;

Devlet destekleri (özel programlar ve yeni girişimler için), kültürel etkinlikler (müzik, dans, drama, sanat, tarihsel ve etnik sunumlar için), yayınevleri (yazar ve çizer ziyaretleri ve diğer hediyeler için), sponsorluk (belirli etkinlikleri desteklemek için yerel işletmeler ve gönüllü kuruluşlar), sivil toplum kuruluşları, diğer kaynaklardan elde edilen fonlar (Yılmaz & Ekici, 2011)³.

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi ile bütçe konusunda bir görüşmemiz olmadı. Ama 'Şenay Ablamız'ın bazı gazete bayirlerinden çocukların sevebileceğini düşündüğü gazete eklerini kütüphane dermesine dâhil ettiğini bildirdi. Finansman ilkesinin tam karşılığı verilememektedir.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi bağlı bulunduğu İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin bütçesinden faydalanmaktadır. Bu bütçe haricinde destek aldığı bir fon bulunmamaktadır. Kütüphane yöneticisi genel olarak kullanıcılardan kitap başışı aldıklarını belirtti.

Materyaller

Çocuk kütüphaneleri, çocukların gelişimine uygun, basılı materyal (kitap, dergi, çizgi romanlar, broşür), medya (CD, DVD, kasetler), oyuncaklar, öğrenme oyunları, bilgisayar, yazılım ve internet bağlantısını da içeren her türden materyali bulundurmalıdır. (Yılmaz & Ekici, 2011)⁴

10-12 yaşlarında çocukların ders kitabı dışında kitap okuma alışkanlığını sürdürmeleri, ömürleri boyunca kendilerine yardımcı olacak bir aracı kullanmak kadar önemlidir. Bu yaşlar içinde okuma alışkanlığı edinmiş, ancak ilkokulu yarım kalmış olan çocuklar için durum daha da önem kazanmaktadır. Çünkü çocuk başkalarının <sözü> ile hareket eden, okuyarak bilgisini geliştiremeyen <bağımlı> insan konumuna kolayca geçebilecektir. Bu durumdaki çocukların kolayca okuma malzemesi bulacakları yer çocuk ve gençlik kütüphaneleri olacaktır, olacaktır. (Alpay, Çocuk ve Çizgili Roman, 1990)⁵

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi; eğitime destek amaçlı,

1 'IFLA Çocuklar ve Genç Yetişkinler İçin Kütüphaneler Bölümü'

2 Bülent Yılmaz & Selda Ekici (2011). Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri İçin Temel İlkeler. Türk Kütüphaneciliği, 25 (4), s. 548.

3 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 548

4 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 549

5 Alpay, M. (1990). Çocuk ve Çizgili Roman. M. Alpay içinde, Kütüphane: dünü yarına bağlayan köprü (s. 94-96). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi

çocukların oyun ihtiyaçlarını karşılayıcı, öğrenmelerini destekleyici materyallerle faaliyetini sürdürmektedir. Alpay'dan alınan kesit ve IFLA'nın materyaller ilkesiyle örtüşmektedir.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi'nin 25 adet dergi aboneliği bulunmaktadır. Ama yöneticinin söylediğine göre bu dergilerin yüzüne bakan çok olmuyormuş. Kütüphanede 0-6 yaş grubu için oyun odası bulunmakta. Burada çocukların bilişsel ve motor becerilerini geliştirecek oyuncaklar var. Biraz eskimiş durumdalar. Yenilerinin gelmesi için talepte bulunulmuş. Bu materyal talebi de sıkıntılı bir durum çünkü, ellerinde hemen kullanacakları bir bütçe olmadığı için bir liste oluşturulup merkeze yani Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü'ne gönderiliyor. Oradan da onaylanıp temin edilene kadar da mesela istenen popüler yayınsa popülerliği bitmiş oluyor.

Seçim Ölçütleri

Kütüphaneciler derme seçiminde ve hizmet sunmada aşağıdaki ölçütlere dikkat etmelidirler:

Yüksek nitelik, yaşa uygunluk, güncel ve doğru bilgi, çeşitli değerleri ve görüşleri yansıtan, yerel topluluk kültürünü yansıtan, küresel topluma girişi sağlayan yayınlar ve hizmetler (Yılmaz & Ekici, 2011)⁶.

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi dermesinin sağlanmasında temel ölçütleri kullanıcı ihtiyaç ve istekleri. Tabii ki de kullanıcılarının her istediklerini alamıyorlar ama kendi aralarında değerlendirme yaparak materyal seçimi işlemini gerçekleştiriyorlar.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi derme seçimin-

de yaş gruplarını öncelikle göz önünde bulunduruyor. Kütüphanenin girişinde asılmış olan bir liste aracılığıyla kullanıcının talebi alınıyor ve bunlar değerlendirilerek temin ediliyor. Kapak resimleri ilgi çekici olan kitaplar, kültürümüzü ve tarihimizi yansıtabilecek materyal seçimine özen gösterilmekte.

Mekân

IFLA'ya göre her yaştan çocuğun kütüphaneyi, çekici, davetkar ve ürkütücü olmayan yerler olarak görmeleri gerekmektedir. İdeal olarak çocuk hizmetlerinin, kolayca tanınabilen (örneğin çocuklara özgü mobilyalar, dekorasyon ve renkler) ve kütüphanenin diğer bölümlerinden farklı olan kendilerine ait yerlere gereksinimi vardır diye bildirilmektedir. (Yılmaz & Ekici, 2011)⁷

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi'nde tarihi doku korumak istendiği için döşemelerin gıcırtı sesi, pencerelerin soğuk alması gibi problemler göze çarpmaktadır. Ayrıca masa ve sandalyeler çocuklar için tasarlanmamış. Bunun yanında danışma hizmetinin verildiği masasının kapının karşısında bulunması kullanıcılar açısından kolaylık sağlamaktadır.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi, farklı kuruluşlar olan apartman tarzında bir bina içerisinde yer almaktadır. Bu yapının iki ve üçüncü katı kütüphaneye ayrılmış durumda. Alt katta yetişkin bölümü, üst katta da çocuk bölümü yer almakta. Bina olarak bir halk kütüphanesine uygun değil. Çocuk kütüphanesindeki mobilyalar çocuklara uygun şekilde değil. Yeni bir bina için çalışmalar yürütülmekte.

Hizmetler

Çocuklar diğer yetişkinler kadar ciddiye alınmalı ve verilen hizmetler bir o kadar ciddiyetle yapılmalıdır. Bu çocuk bölümleri

6 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 549

7 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 549

veya kütüphaneleri, okuyucularının bilgi, kültür ve eğlence ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir (Yılmaz & Ekici, 2011)⁸.

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi gözlemlediğim kadarıyla güler yüzlü ve işinin bilincinde olan personelleriyle çocukların yüzlerinde kocaman gülümseme oluşturan bir kurum. Burada çocuklar hem doğru bilgiye hızlı bir şekilde ulaşıyor hem de bunu onları önemseyen kütüphaneciler tarafından eğlenceli bir faaliyete dönüştürülüyor. Yaş gruplarına göre yaptıkları etkinlikler mevcut. Müzikli masal okuma etkinliğiyle de çoğu çocuk için sıkıcı bulunan kitap okuma faaliyeti sevdirmeye çalışılıyor. Temalar belirlenerek birlikte resim yapılıyor ve bunlar duvarlara, camlara raflara asılarak çocuklara ben önemseniyor, benim yaptıklarımı önemsiyorlar güveni veriliyor.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi internet sitesi üzerinden katalog taramasına imkan sağlamakta. Böylece kütüphaneye gelmeden kitap rafta mı yoksa ödünç mü verilmiş haberdar olunabiliyor. Satranç masası bulundurularak çocukların bilişsel becerilerine katkı sağlanılıyor.

Çevre ile İşbirliği

Yerel topluluk içindeki diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği önemli ve yararlıdır.

- Çocuk kütüphaneleri, topluluğun bilgi ve kültürel gereksinimlerinin araştırılmasında ve bu gereksinimlerin kütüphane kaynakları ile karşılanmasında yerel kurumlarla rekabet değil, çocukların yararına işbirliği yapmalıdır.

- Okullar önemli ortaklardır. Okul kütüphaneleri, eğitim sürecine, çocuk kütüphaneleri de kendi kendini eğitme ve boş zaman okumalarına destek sağlar.

- Sağlık merkezleri, gündüz bakım merkezleri, çocuk yuvaları ve diğer bakım kurumları özellikle çocukların, ebeveynlerin ve profesyonellerin okuma teşviki etkinliklerinde çocuk kütüphanelerinin gerekli ve önemli ortaklarındandır. (Yılmaz & Ekici, 2011)⁹

Çevre ile işbirliği maddesinde belirtildiği gibi örnek kütüphane Mihrimah Sultan Çocuk Üsküdar'da bulunan çevre anaokulu, kreş, ilk ve ortaokullarla sınırlı kalmayıp Çekmeköy, Beşiktaş ve Bağcılar gibi uzak yerlerdeki kuruluşlar da irtibat halinde. Maddi olanakları el vermeyen ama kütüphane ortamını görmek isteyen, buradaki çocuklarla oynamak, oyuncaklardan yararlanmak isteyen bu sıfatın kullanımı ne kadar doğru olur bilmiyorum ama günümüz gerçeği olan sokak çocukları için de Şenay Ablamız güzel bir çözüm bulmuş. Eli yüzü kirli olup ebeveynlerin endişe edeceği çocukların bir güzel ellerini yüzlerini lavaboda yıkıyor sonra etraftan kaç yıllık komşu ilişkisi yaşadığı insanlardan çocuklar için temiz kıyafet temin edip kütüphaneye kazandırıyor. Bu güzelim ablamızın Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi kullanıcıları, çocuklar için yaptıkları ciddi anlamda imkânlarla bakınca sınırsız.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi İSMEK ile işbirliği içerisinde. Bunun dışında Esenler'de bulunan çocuk eğitim kurumlarıyla da ara ara etkinlik yapmakta.

Tanıtım

Bir çocuğun zamanının artırılması ve dikkatinin geliştirilmesinde rekabetin büyüdüğü düşünülürse, çocuk kütüphaneleri hakkındaki olumlu bir genel profil çok önemlidir.

Okuma ve okuryazarlık, iletişim kurmak için gerekli becerilerdendir ve sürekli güçlendirilmesi gerekir. (Yılmaz & Ekici, 2011)¹⁰

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi bu anlamda personel istihdamı konusunda bir çalışma yapmasa da mevcut olan dört personelin hepsi gerekli afiş, poster, sosyal medya kanallarıyla tanıtımlarını gerçekleştirmektedir.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi personellerinin hepsi sosyal medya hesabını kullanarak kütüphanenin tanıtımını yapmakta. Ayrıca okullarda dağıttıkları broşürlerle ve astıkları afişlerle faaliyetlerini insanlara iletmekte.

İnsan Kaynakları

Etkin ve profesyonelce çalışan çocuk kütüphaneleri eğitilmiş ve adanmış çocuk kütüphanecilerine gereksinim duyar.

Kütüphanecilerden istenen beceriler şunlardır: hevesli olmak; güçlü iletişim, kişilerarası/takım çalışması ve sorun çözme becerilerine sahip olmak; işbirliği yeteneğine sahip olmak; girişimci, esnek ve değişime açık olmak; kullanıcı gereksinimleri analizi, plan, yönetim değerlendirmesi yapma ve programlama yeteneğine sahip olmak; yeni beceriler öğrenme ve mesleki gelişme için heyecanlı olmak

Çocuk kütüphanecileri aynı zamanda; çocuk psikolojisi ve gelişimi, okuma gelişimi kuramları ve teşviki, sanatsal ve kültürel olanaklar, çocuk edebiyatı ve ilgili medya, konularında da bilgi ve bilinç sahibi olmalıdırlar. (Yılmaz & Ekici, 2011)¹¹

Çocuk kütüphanesi deyince akla sadece derme ve bina gelmesi tabii ki de yanlış olur. Çünkü çocuklara kütüphanenin önemini ve sevgisini veren işinin bilincindeki personellerdir. Alpay (1990) bu ilkeyle örtüşecek şunları söylemiştir: Kitap deyince onu hazırlayan yazar, çizer ve yayıncı söz konusu olduğuna göre kütüphaneci bu insanlarla, okuyan ya da okumak isteyen insanlar arasında bir köprü, bir danışman, gerekirse kuramsal ve uygulamalı bilgilerle donatılmış hizmeti ile bir uzman durumundadır. Çocuğun ne okumak istediği, neyi okuması gerektiği konusunda hem okura, hem de ailesine, yuva öğretmenine ya da ilkökul ve bazen de ortaokul öğretmenine yol gösterici işlevini de gerçekleştirecektir. (Alpay, Türkiye'de çocuk ve gençlik yayınları, 1990)¹²

8 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 549-550

9 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 550

10 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 550

11 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 551

12 Alpay, M. (1990). Türkiye'de çocuk ve gençlik yayınları. M. Alpay içinde, Kütüphane: dünü yarına bağlayan köprü (s. 96-97). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi; bir uzman kütüphaneci, üç tane de kütüphanecilik alanından mezun olmasalar da işlerini büyük bir özveri ve titizlikle yapan memurla işlerini yürütmekte. Sabah 8.30 ve akşam 19.00 saatleri arasında hizmet vermekte. Hafta sonları da kullanıcılarını kütüphanede ağırlamaktadırlar. Ayrıca kütüphane ismi gibi sadece 0-14 yaş çocuklara değil 7-70'e her yaş grubundan insanlara hizmet vermektedir. Yoğunluk olmadığı sürece üniversiteli öğrencilere de çalışma ortamı sunmaktadır.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi; hafta içi sabah 9.00 ve akşam 20.00 saatleri arasında, hafta sonu sabah 9.30 ve akşam 18.00 saatleri arasında kullanıcılarına hizmet vermektedir. Kütüphanede işinin bilincinde, uzun yıllardır bu hizmet sektöründe çalışan 5 personel ve 1 temizlik görevlisi kullanıcılarına hizmet vermekte. Resmi tatiller haricinde yılın her günü açık. Akşam nöbeti için kalan personel sabah 10.30, akşam 20.00 çalışmakta.

Yönetim ve Değerlendirme

Çocuk hizmetlerini yürüten kişinin, bu hizmetlere ilişkin farkındalığın garanti edilmesi ve genel amaçların başarılmasında uzun dönemli kütüphane planlama sürecine katılması önemlidir.

Güvenilir performans bilgileri, değerlendirme ve gelişim için gerekli bir araçtır:

- Kaynaklar, personel, hizmetler, ödünç verme ve diğer etkinlikler vb. için ilgili istatistikleri toplama, planlama için veri sağlama, hesap verilebilirlik ve bilgilendirmeye dayalı yönetsel kararlar için gereklidir.

- Bu veriler, personelin standart ölçütlere dayalı performans değerlendirmesi için de gereklidir. (Yılmaz & Ekici, 2011)¹³

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi'nde değerlendirmeyi sağlayacak veriler kütüphaneci memurun ziyaretçilerin isimlerini, cinsiyetini, yaş grubunu ve kimlerin ne kadar ödünç materyal aldığını kaydetmesiyle sağlanmaktadır.

İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi'nde yönetici tarafından personellerin performansları ölçülmekte ve 6 ayda bir rapor tutulmaktadır. Kütüphanenin hizmet ölçümü de verilen istatistikler doğrultusunda ölçülmekte. Ayrıca Beyaz Masa'ya gelen şikayetler de değerlendirilmektedir. Daire başkanlığı tarafından da bağımsız kuruluşlara kütüphanedeki hizmet için kullanıcılarla anketler yaptırılmakta.

SONUÇ VE ÖNERİ

Çocuklarda okuma alışkanlığını oluşturmak, çocuklara okuma sevgisini kazandırmak, onların eğitim faaliyetlerine destek olmak, boş zamanlarını eğlenceli ve verimli bir şekilde doldurmak için kütüphane vazgeçilmezdir.

Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi ve İBB Barış Manço

Halk Ve Çocuk Kütüphanesi IFLA'nın hazırladığı rehberdeki on başlık temel alınarak incelenmiştir. Başlıklar; amaçlar, finansman, materyaller, seçim ölçütleri, mekân, hizmetler, çevre ile işbirliği, tanıtım, insan kaynakları ile yönetim ve değerlendirilmeden oluşmaktadır.

Genel olarak bakıldığında örnek kütüphaneler bu ilkeleri yerine getirmeye çalışmaktadır. Tabi eksikleri de mevcut. Bu eksiklikleri her türlü yaş grubuyla yaptığım küçük bir anket çalışmasıyla ele aldığım zaman çoğunluğun; materyal ilkesi olarak kitap ve oyuncakların artırılması gerektiğini düşündüğünü, mekân ilkesine dayanarak Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi'nde döşemelerin çıkardığı sestten, mekânın yeterince ısınmamasından, mobilyaların boyutlarının çocuklara uygun olmamasından bahsettiğini görmekteyim. Amaçlar ilkesi kapsamında çocukların kendi aralarındaki iletişimi arttırmak adına grup etkinliklerinin çoğaltılması olarak ortaya çıkarmaktayım. Bu konuda kütüphanecilere düşen görevlerin yanında kütüphaneye yapılan ödeneğin artırılması gerektiğini söyleyebilirim. İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi'nde binanın kullanışsızlığı en büyük sıkıntı. Bu sıkıntıdan dolayı hizmetler ve amaçlar ilkesi aksamaktadır.

Yeşil Kütüphane Projesi kapsamında kütüphanenin tarihi yapısı korunarak Mihrimah Sultan Çocuk Kütüphanesi çocukların hiç gitmek istemeyeceği ve onların konforunun ön planda olduğu bir yaşam alanına dönüştürülebilir. Yine Yeşil Kütüphane Projesi kapsamında İBB Barış Manço Halk Ve Çocuk Kütüphanesi'ne maliyeti düşük ve uzun ömürlü, yaşanılabilir bir bina kazandırılabilir.

Sonuç olarak örnek kütüphaneler, eksik veya fazla yürüttükleri faaliyetleriyle kullanıcılarının birçoğunu -iyileştirmesi gereken yönler dışında- tatmin ettiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

Alpay, M. (1990). Çocuk ve Çizgili Roman. M. Alpay içinde, Kütüphane: dünü yarına bağlayan köprü (s. 94-96). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

Alpay, M. (1990). Türkiye'de çocuk ve gençlik yayınları. M. Alpay içinde, Kütüphane: dünü yarına bağlayan köprü (s. 96-97). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

Yılmaz, A. (2008). Okulöncesi Çocuklara Yönelik Kütüphane Hizmetlerinin Önemi ve Başarılı Bir Kütüphane Örneği*. Türk Kütüphaneciliği , 22 (2), 169-186.

Yılmaz, B., & Ekici, S. (2011). Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri İçin Temel İlkeler. Türk Kütüphaneciliği , 25 (4), 545-552.

13 Bülent Yılmaz & Selda Ekici, age, s. 551